

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

№ РД09-829/27.04.2020 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на първа степен на професионална квалификация за специалност код **6211103 „Тютюнопроизводство“** от професия код **621110 „Работник в растениевъдството“** от професионално направление код **621 „Растениевъдство и животновъдство“**

27.4.2020 г.

X

Красимир Вълчев
Министър
Signed by: Krasimir Georgiev Valchev

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ

НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление	621	„Растениевъдство и животновъдство“
Професия	621110	„Работник в растениевъдството“
Специалност	6211103	„Тютюнопроизводство“

Утвърдена със Заповед № РД09-829/27.04.2020 г.

София, 2020 г.

I. ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавния изпит за придобиване на **първа** степен на професионална квалификация по специалност код **6211103 „Тютюнопроизводство“** от професия код **621110 „Работник в растениевъдството“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на първа степен по изучаваната професия **„Работник в растениевъдството“**, специалност **„Тютюнопроизводство“**.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Националната изпитна програма включва:

- за частта по теория на професията – десет изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и указание за разработване на писмен тест по всяка изпитна тема;
- за частта по практика на професията - указание за съдържанието на индивидуалните задания;
- критериите за оценяване на резултатите от обучението;
- система за оценяване;
- препоръчителна литература.
- Приложения:
  - а. Примерен изпитен билет.
  - б. Примерно индивидуално задание
  - в. Примерно указание за разработване на писмен тест.

Държавният изпит – част по теория на професията, се провежда като писмен изпит по една и съща изпитна тема за учениците и/или за обучаваните за дадено училище или обучаваща институция.

Училището/обучаващата институция въз основа на писмено заявено желание на обучаемите по чл. 3, ал. 11 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация може да организира провеждането на държавния изпит – част по теория на професията, като писмен тест.

С изпитната тема или изпитния тест се проверява задължителното за усвояване и контрол учебно съдържание на равнища „Знание“, „Разбиране“ и „Приложение“, като броят и равнището на всяка задача са определени към критериите за оценка за всяка изпитна тема.

При избран от училището/обучаващата институция вариант на провеждане на изпита с писмен тест въз основа на критериите за оценка към всяка изпитна тема се съставят тестовите задачи.

Всяка тестова задача задължително съдържа глагол (при възможност започва с глагол), изразяващ действието, което трябва да извърши ученикът, и показващ равнището по таксономията на Блум, еталона на верния отговор и ключ за оценяване - пълния отговор, за който се получават максимален брой точки, съобразно равнището на задачата, определени в таблицата за критериите за оценка на всяка изпитна тема.

Към всеки тест се разработва:

1. Указание за работа, която включва:

- целта на теста - какви знания и умения се оценяват с него;
- представяне и описание на теста - брой задачи, типология (задачи със свободен отговор; задачи за допълване/съотнасяне; задачи с избран отговор) и начин на работа с тях;
- продължителност на работа с теста;
- начин на оценяване на резултатите от теста.

2. Методически указания за комисията по оценяване:

Всеки член на комисията по оценяване получава тестовите задачи, еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

За оценката на писмена работа по изпитна тема комисията по оценяване на изпита – част по теория на професията, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира определеният брой присъдени точки.

За оценката на писмения тест комисията използва еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

Чрез държавния изпит – част по практика на професията и специалността, се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на първа степен на професионална квалификация. Изпитът се провежда по индивидуални задания и критерии за оценяване, изготвени от комисията за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ

Изпитна тема № 1: СЪСТАВ И СВОЙСТВА НА ПОЧВАТА. ТЮТЮНОПРОИЗВОДСТВОТО В БЪЛГАРИЯ. КЛАСИФИКАЦИЯ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ТЮТЮНЕВИТЕ ТИПОВЕ. СПЕЦИФИЧНИ ГРИЖИ ЗА ТЮТЮНА НА ПОЛЕТО

Механичен състав и свойства на почвата. Произход и значение на тютюна и тютюнопроизводството. Разпространение на тютюнопроизводството в България. Типове тютюн – класификация, описание и разпространение. Период на „стагнация“ при тютюна – обща представа и грижи за по-лесно преодоляване.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва видовете почви според механичния им състав.	16
2.	Познава основните свойства на почвата.	12
3.	Познава и описва произхода и значението на тютюна и тютюнопроизводството.	14
4.	Познава и посочва разпространението на тютюнопроизводството в България.	16
5.	Класифицира и описва основните типове тютюн, както и тяхното разпространение в България.	22
6.	Познава периода на „стагнация“ при тютюна. Посочва и описва конкретни грижи за по – лесно преодоляване на периода.	20
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 2: СЕИТБООБРАЩЕНИЯ. БИОЛОГИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ НА ТЮТЮНА. ПРОИЗВОДСТВО НА ТЮТЮНЕВ РАЗСАД

Сеитбообращения – същност и видове. Изисквания на тютюна към абиотичните фактори – температура, влага, светлина и почва. Основни грижи и дейности при отглеждане на тютюнев разсад. Специфични грижи за тютюнев разсад в условията на нощни и сутрешни отрицателни температури.

<i>№</i>	<i>Критерии за оценяване</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1.	Дава определение за сеитбообращение.	10
2.	Описва видовете сеитбообращения.	16
3.	Описва изисквания на тютюна към абиотичните фактори.	24
4.	Познава и описва основните грижи и дейности при отглеждането на тютюневия разсад.	26
5.	Познава и описва конкретни грижи за тютюнев разсад в условията на отрицателни температури.	24
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 3: ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА. БОТАНИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЮТЮНА. РАЗСАЖДАНЕ НА ТЮТЮНА

Видове обработки на почвата – дълбока и плитка. Видове обработки на почвата прилагани в тютюнопроизводството. Ботанически особености на тютюневото растение – коренова система, стъбло, листа, цветове, плод и семена. Използваема част на тютюневото растение и нейните общи качества. Основни грижи и дейности при разсаждане на тютюна на полето.

<i>№</i>	<i>Критерии за оценяване</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1.	Познава и описва видове обработки на почвата – дълбока и плитка.	18
2.	Познава и описва в хронологичен ред видовете обработки на почвата прилагани в тютюнопроизводството.	18
3.	Познава и описва ботаническите особености на тютюневото растение.	22
4.	Познава използваемата част на тютюневото растение и описва нейните общи качества.	20
5.	Познава и описва грижите и дейностите, свързани с разсаждането на тютюна на полето.	22
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 4: ОСНОВНИ ТЕХНОЛОГИЧНИ ОПЕРАЦИИ ПРИ ОТГЛЕЖДАНЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ. ОТГЛЕЖДАНЕ НА ТЮТЮНА НА ПОЛЕТО. РЪТЕНЕ НА ТЮТЮНЕВИТЕ СЕМЕНА

Сеитба и засаждане на земеделските култури – видове и начини за извършване. Торене с минерални торове – видове торене при отглеждането на земеделските култури. Основни грижи и дейности при отглеждане на тютюна на полето. Рътене на тютюневите семена – обща представа, начини и техника на извършване.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва видовете и начините за извършване на сеитба и засаждане.	22
2.	Познава и описва видовете торене с минерални торове.	22
3.	Познава и описва грижите и дейностите при отглеждане на тютюна на полето.	30
4.	Познава мероприятиято рътене на тютюневите семена. Описва начините и техниката на извършване.	26
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 5: ФУРАЖОПРОИЗВОДСТВО. БРАНЕ И ПРИБИРАНЕ НА ТЮТЮНА. СУШЕНЕ И СЪХРАНЕНИЕ НА ТЮТЮНА

Видове фуражи – класификация на фуражите. Основни дейности при прибирането на ориенталски тютюн. Основни дейности при прибирането на тютюн Виржиния и Бърлей. Видове беритби при тютюна. Основни дейности при низане, сушене и съхранение на различните типове тютюн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Класифицира видовете фуражи.	18
2.	Познава и описва дейностите и техниката за бране и прибиране на ориенталски тютюн.	20
3.	Познава и описва дейностите и техниката за бране и прибиране на тютюн Виржиния и Бърлей.	22
4.	Познава и описва видовете беритби при тютюна.	18
5.	Описва основните дейности при низане, сушене и съхранение на различните типове тютюн.	22
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 6: ПОЛСКИ КУЛТУРИ. ПРОИЗВОДСТВО НА ТЮТЮНЕВ РАЗСАД. РАЗСАЖДАНЕ НА ТЮТЮНА

Видов състав на групите полски култури – зърнено-житни, зърнено-бобови и технически култури. Основни грижи и дейности при отглеждане на тютюнев разсад – подготовка за сеитба, култивационни съоръжения, сеитба и грижи за разсада. Основни дейности при разсаждане на тютюна на полето – техника и правила при скубане и пренасяне на тютюнев разсад, разсаждане (ръчно и механизирано) и грижи за разсадения тютюн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава видовия състав на зърнено-житните, зърнено-бобовите и техническите култури	18
2.	Познава и описва грижите и дейностите при отглеждане на тютюневия разсад – подготовка за сеитба, култивационни съоръжения и сеитба.	20
3.	Познава и описва грижите и дейностите при отглеждане на тютюневия разсад – грижи за разсада	20
4.	Познава и описва дейностите свързани с разсаждането на тютюна на полето – техника и правила при скубане и пренасяне на тютюневия разсад	20
5.	Описва дейностите при разсаждането на тютюна на полето – разсаждане (ръчно и механизирано) и грижи за разсадения тютюн.	22
Общ брой точки:		100

Изпитна тема № 7: ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА. ПЛЕВЕЛИ. ОТГЛЕЖДАНЕ НА ТЮТЮНА НА ПОЛЕТО

Видове селскостопански машини по предназначение. Същност на плевелите и видове плевели. Основни грижи и дейности при отглеждане на тютюна на полето. Кършене и филизене на тютюна – обща представа, техника на извършване и части от тютюневото растение върху, които се извършват.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава класификацията на селскостопанските машини.	18
2.	Дава определение за плевел.	10
3.	Познава основните видове плевели.	18
4.	Описва дейностите при отглеждането на тютюна на полето.	28
5.	Познава мероприятията кършене и филизине на тютюна. Описва техниката им на извършване и растителните части върху, които се извършват.	26
Общ брой точки:		100

Изпитна тема № 8: НАПОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ. БИОЛОГИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ НА ТЮТЮНА. БРАНЕ И ПРИБИРАНЕ НА ТЮТЮНА

Напояване на земеделските култури – начини. Изисквания на тютюна към абиотичните фактори – температура, влага, светлина и почва. Основни дейности при прибирането на ориенталски тютюн. Основни дейности при прибирането на тютюн Виржиния и Бърлей. Външни признаци на техническата зрялост на листа при различните типове тютюн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва начините на напояване на земеделските култури.	18
2.	Описва изисквания на тютюна към абиотичните фактори.	22
3.	Познава и описва дейностите и техниката при бране и прибиране на ориенталски тютюн.	20
4.	Познава и описва дейностите и техниката при бране и прибиране на тютюн Виржиния и Бърлей.	22
5.	Познава и описва външните признаци на техническата зрялост на листата при различните типове тютюн.	18
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 9: МЕХАНИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО. БОТАНИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЮТЮНА. СУШЕНЕ И СЪХРАНЕНИЕ НА ТЮТЮНА

Машини и съоръжения за обработка на почвата и торене. Ботанически особености на тютюневото растение – коренова система, стъбло, листа, цветове, плод и семена. Използваема част на тютюневото растение и нейните общи качества. Основни дейности при низане, сушене и съхранение на различните типове тютюн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава машините и съоръженията за обработка на почвата.	16
2.	Познава машините и съоръженията за торене.	16
3.	Познава и описва ботаническите особености на тютюневото растение.	24
4.	Познава използваемата част на тютюневото растение и описва нейните общи качества.	20
5.	Познава и описва дейностите при низане, сушене и съхранение на различните типове тютюн.	24
	Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 10: АГРОПРОИЗВОДСТВЕНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПОЧВИТЕ В БЪЛГАРИЯ. КЛАСИФИКАЦИЯ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ТЮТЮНА

Основни видове почви в България. Видове почви подходящи за отглеждане на ориенталски тип тютюн. Класификация на тютюневите типове според едрината на листата. Разпространение на тютюневите типове в България.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Познава и описва основните типове почви в България.	22
2.	Познава и описва видове почви по механичен състав и свойства подходящи за отглеждане на ориенталски тип тютюн.	22
3.	Класифицира и описва типовете тютюн според големината на листата.	28
4.	Познава основните тютюневи райони в България и разпространените на типовете тютюн в тях.	28
	Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ЗАДАНИЯ

1. Указания за съдържанието на индивидуалните задания.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, крайния срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно индивидуално задание 1:

Разпознаване и определяне на морфологичните части на тютюневото растение и типа на тютюна.

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

Да се разпознаят и определят надземните части и органи на тютюнево растение.

Да се посочат стопански значимите части на тютюневото растение.

Да се посочат генеративните растителни органи на тютюневото растение.

Да се определи тютюневия тип.

Примерно индивидуално задание 2:

Извършване на основни дейности при ръчно разсаждане на тютюна.

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

Да се опишат начините за обработка на почвата преди разсаждане.

Да се подготви площта за разсаждане.

Да се извърши скубане и пренасяне на разсада по полето за разсаждане.

Да се извърши ръчно разсаждане на тютюневия разсад.

Да се извършат нужните грижи и дейности непосредствено след разсаждане на разсада.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

№	Критерии	Показатели	Максимален брой точки	Тежест
1	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. <i>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът</i>	<i>1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства. 1.2. Правилно и по безопасен начин употребява предметите и средствата на труда. 1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, и дефинира, и спазва предписания за своевременна реакция. 1.4. Описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа,</i>		<i>да/не</i>

	<i>се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i>	<i>включително почистване на работното място.</i>		
2.	Ефективна организация на работното място.	<p>2.1. Подреденост на инструменти, пособия и материали, осигуряваща удобство и точно спазване на технологията.</p> <p>2.2. Целесъобразна употреба на материалите.</p> <p>2.3. Работа с равномерен темп за определено време.</p>	2 2 1	5
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията.	<p>3.1. Обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица.</p> <p>3.2. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).</p>	3 2	5
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание.	<p>4.1. Преценява типа и вида на необходимите материали, детайли и инструменти според изпитното задание.</p> <p>4.2. Правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали, детайли и инструменти.</p>	2 3	20
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание.	<p>5.1. Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите.</p> <p>5.2. Спазва технологичната последователност на операциите в процеса на работа.</p>	3 2	20
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание. Изчерпателност на разработката.	<p>6.1. Всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология.</p> <p>6.2. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри.</p>	8 8	30

		<i>6.3. Изпълнява задачата в поставения срок.</i>	<i>4</i>	
7.	Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на индивидуалното задание.	<i>7.1. Осъществява операционен контрол – при избора на материали, изделия и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности. 7.2. Контролира техническите показатели - текущо и на готово изделие. 7.3. Оценява резултатите, взема решение и отстранява грешките. 7.4. Прави оптимален разчет на времето за изпълнение на изпитното задание.</i>	<i>1 1 1 2</i>	5
8.	Защита на извършения технологичен процес, монтаж (ремонт), настройка на уреда (машина/апарат и др.) или защита на изработения проект или защита на качествата на готовото изделие.	<i>8.1. Може да представи и обоснове приетия вариант на решение /изпълнение на практическото задание. 8.2. Демонстрира добра техника на презентирание.</i>	<i>10 5</i>	15
		Общ брой точки	100	

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на първа степен на професионална квалификация по специалността код **6211103 „Тютюнопроизводство“** от професия код **621110 „Работник в растениевъдството“** е в точки, както следва:

- част по теория на професията - максимално 100 точки;
- част по практика на професията - максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е в съотношение - 30 процента частта по теория на професията и 70 процента частта по практика на професията от общия брой точки.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява, както следва:

Окончателна оценка в брой точки = 0,3 x получения брой точки от част по теория на професията + 0,7 x получения брой точки от част по практика на професията

Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

(5) Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;
- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Трънков, И., Г. Москов. Отглеждане на земеделски култури. „Дионис“, София, 1993.
2. Гюров, Г. и колектив. Общо земеделие и почвознание. „Земиздат“, София, 1989.
3. Горбанов, С. и колектив. Растениевъдство. „Христо Г. Данов“, Пловдив, 1993.
4. Димитров, А. и колектив. Тютюнопроизводство за фермери, „Виденов и син“, София, 2005.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Ивайло Семов - ПГСС „Земя“, град Провадия
2. Таня Накова - ПЗГ „Стефан Цанов“, град Кнежа
3. Стефана Узунова - ПГССИ, град Свиленград
4. Дияна Сулева - ПГСС „Васил Левски“, град Първомай
5. Росица Генова - ПГСС „Васил Левски“, град Първомай
6. проф. Нуреттин Тахсин - Аграрен университет, град Пловдив

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА,
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН
НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ
специалност код 6211103 „Тютюнопроизводство“
професия код 621110 „Работник в растениевъдството”**

Изпитен билет №.....

Изпитна тема: .....
(изписва се точното наименование на темата)
.....
.....
.....
.....

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ - ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА,
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН
НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

**специалност код 6211103 „Тютюнопроизводство“
професия код 621110 „Работник в растениевъдството”**

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания .....
(трите имена на ученика/обучавания)
от .....клас/курс,

начална дата на изпита: ..... начален час: .....

крайна дата на изпита: ..... час на приключване на изпита: .....

1. Да се .....
(вписва се темата на изпитното задание)

1. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН: .....
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия: .....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция: .....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)

в) Примерно указание за работа за учениците/курсистите и примерни тестови задачи с еталон за оценяване и ключ на верните отговори

Указание за работа

Уважаеми ученици/курсисти,

Вие получавате тест, който съдържа..... задачи с различна трудност с максимален брой точки – 100. За всеки Ваш отговор ще получите определен брой точки, показан в долния десен тъгъл след всяка задача.

Целта на теста е да се установи равнището на усвоените от Вас знания и умения, задължителни за усвояване и контрол за придобиване на първа степен на професионална квалификация специалността код **6211103** „Тютюнопроизводство” от професия код **621110** „Работник в растениевъдството”.

Отбелязването на верния според Вас отговор при задачите с избран отговор е чрез знак **×**, а за другите типове задачи начинът на отговор е описан в задачата.

При отбелязване на отговор, който искате да промените, оградете в кръгче грешното отбелязване и се подпишете пред него.

Някои задачи изискват не само познаване на учебното съдържание, но и логическо мислене, затова четете внимателно условията на задачите, преди да посочите някой отговор.

Не отделяйте много време на въпрос, който Ви се струва труден, върнете се на него по-късно, ако Ви остане време.

Тестът е с продължителност.... астрономически часа.

ЖЕЛАЕМ ВИ УСПЕХ !

г) Разработване на тест

1. Примерна матрица на целите

Броят и равнището на тестовите задачи по всеки критерий се определят съобразно равнището, на което трябва да бъде усвоено съответното учебно съдържание, като общият брой задачи по всеки критерий трябва да носи максималния брой точки.

Примерни равнища по Таксономия на Лемке – Блум

Равнище	Характеристика	Глаголи
I. Знание 0 - 2 точки	Възпроизвеждане и разпознаване на информация за понятия, факти, дефиниции.	Дефинира, описва, посочва, изброява, очертава, възпроизвежда, формулира, схематизира
II. Разбиране 0 - 4 точки	Извличане на съществен смисъл от изучаваната материя. Интерпретация и трансформиране на информацията с цел нейното структуриране.	Преобразува, различава, обяснява, обобщава, преразказва, решава, дава пример за..., сравнява
III. Приложение 0 - 6 точки	Пренос на нови знания и умения при решаване на проблемна или аварийна ситуация. Способност за използване на усвоената информация и формираните умения.	Изчислява, демонстрира, открива, модифицира, разработва, свързва, доказва

2. Примерна матрица на писмен тест по изпитна тема № 1

Разработва се от комисията за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията, като към таблицата за критерии за оценка по всяка тема се разписват графи 3, 4 и 5.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален Брой точки	Брой тестови задачи по равнища		
		I	II	III
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Описва видовете почви според механичния им състав.	16	2	3	
2. Познава основните свойства на почвата.	12	2	2	
3. Познава и описва произхода и значението на тютюна и тютюнопроизводството.	14	3	2	
4. Познава и посочва разпространението на тютюнопроизводството в България.	16	1	2	1
5. Класифицира и описва основните типове тютюн, както и тяхното разпространение в България.	22	2	3	1
6. Познава периода на „стагнация“ при тютюна. Посочва и описва конкретни грижи за по – лесно преодоляване на периода.	20		2	2
Общ брой задачи: 28		10	14	4
Общ брой точки:	100	20	56	24
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“ • 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“ • 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“ 				

3. Според типа на отговора тестовите въпроси и задачи, които е препоръчително да използвате, са от следните основни групи:

- **1-ва група: въпроси и задачи със свободен отговор;**
  - Въпроси и задачи за свободно съчинение;
  - Въпроси и задачи за тълкуване;
- **2-ра група: въпроси и задачи за допълване (с полуоткрит отговор);**
  - Въпроси и задачи за допълване на дума или фраза, или елемент от чертеж/схема;
  - Въпроси и задачи за заместване;
- **3-та група: въпроси и задачи с избран отговор**
  - Задачи с един или повече верни отговори;
  - Въпроси за избор между вярно и грешно.

4. Примерни тестови задачи от равнище „Знание“

max 2 т.

1. За коя част от растението се отглежда тютюнът?

- а) стъбло
- б) цветове
- в) листа
- г) корени

Еталон на верния отговор: в)

Ключ за оценяване:

Отговор в) – 2 точки

Всички останали отговори – 0 точки

При посочени повече от един отговор – 0 точки

2. Към коя група полски култури спада тютюнът?

- а) технически маслодайни
- б) технически етеричномаслени
- в) технически фуражни

г) технически вкусови

Еталон на верния отговор: г)

Ключ за оценяване:

Отговор г) – 2 точки

Всички останали отговори – 0 точки

При посочени повече от един отговор – 0 точки

5. Примерна тестова задача от равнище „Разбиране“

За коя от сортовете групи тютюн според едрината на листата важи следното описание:
Листата са къси до 30 см?

а) американски

б) ориенталски

в) полуориенталски

max 4 т.

Еталон на верния отговор: б)

Ключ за оценяване:

Отговор б) – 4 точки

Всички останали отговори – 0 точки

При посочени повече от един отговор – 0 точки

6. Примерна тестова задача от равнище „Приложение“

Посочете конкретни грижи за преодоляване на „стагнацията“ при тютюна.

.....
.....
.....
.....
.....

max 6 т.

Еталон на верния отговор и ключ за оценяване:

- ръчно окопаване в реда около растенията, съчетано със загърляне – 2 т.
- ръчно или механизирано окопаване в междуредията – 2 т.
- поливане след разсаждане – 2 т.